

A bírálóbizottság értékelése

A munka sokéves, kiterjedt levéltári gyűjtésen alapul, a magyar levéltárak és kéziratgyűjtemények mellett használta a török, az osztrák, a német, a román és a szlovák levéltárak anyagát is. Munkájának igazi újdonságát éppen az általa feltárt és használt új török források adják: elsősorban Bocskai török nyelvű levelezése, valamint a különféle török főméltóságok levelezése a bécsi Haus-, Hof- und Staatsarchiv-ban, s Lalla Mehmed levéltárának 1605. évre vonatkozó forrásai (díváni parancsok másolati könyve) az isztambuli, volt nagyvezíri levéltárból. Ugyanakkor a korszakkal és témával kapcsolatos magyar források körében végzett vizsgálatokat is jelentősen kiterjesztette, elsősorban egyes nagybirtokos családok magyarországi és határon túli levéltárakban fellelhető anyagának feltárására, hagyatékok anyagának felhasználására (pl. Károlyi Árpád hagyatéka).

A források alapján számos alapvető kérdésben fogalmazott meg a korábbi feldolgozásoktól eltérő következtetéseket, jutott új felismerésekre. Papp Sándor kutatásai nélkül sokkal kevesebbet tudnánk Lalla Mehmed katonai és politikai terveiről, valamint Bocskai és környezete mindezekkel kapcsolatban kialakított viszonyáról. A felkelésnek a hosszú háborúban betöltött katonai szerepe, s az Oszmán Birodalomban Bocskai hatalma jellegének meghatározása nélkül nehezen lehetne megérteni a felkelők delegáltjai által vállalt szerepet a zsitvatoroki békéhez vezető úton. Ugyanakkor a török szándékok megvalósíthatóságának esélyeit sem láthatnánk reálisan, ha a disszertáció szerzője nem kapcsolná össze és elemezné a bécsi békéhez vezető tárgyalások lehetőségeit és azok hatásait.

A Bocskai felkelés eseményeit a hosszú háború részeként tárgyalta, s az 1606-ban megkötött zsitvatoroki békét a két szembenálló fél közötti békekötési előzmények egyértelmű folytatásának, mintegy a folyamat lezárásának tekintette.

A disszertáció a már kiadott forrásokat is lehetőség szerint eredetiben ellenőrizte. A gazdag ismeretanyagon így aztán meggyőző érvelésű, kimerítő munka született, amely jelentősen árnyalt számos, a magyar történetírásban rögzült megállapítást.

Papp Sándor forráskezelése mikrofilológiai alaposságú. Jó példája ennek az oszmán–magyar érintkezések kulcsfontosságú irattípusának, az ahdnâmének (szultáni szerződéslevélnek) a fogalmi elemzése. Újdonság az is, hogy a Bocskai meggyilkolásáról, megmérgezéséről szóló híresztelések hivatalos oszmán forrásokban is megjelennek. A disszertáció historiográfiai bevezetése, bibliográfiája példaszerű. Az értekezés folyamatosan tükrözteti a forrásanalízist az eseménytörténet síkjára. Így tudja összeállítani pl. a felkelés előtörténetének szoros kronológiai rendjét. Ilyen módszerrel sikerül korrigálni az erdélyi hadjárat eseménymenetét.

Papp Sándor disszertációja jelentős előrelépés a Bocskai felkelés kutatásában. Kiváló munka, mely a tudományos módszertan és forrásismeret minden követelményének eleget tesz, egészében és részleteiben is sok új adattal, pontosítással gazdagítja ismereteinket.

A tartalmas vitában feltett kérdésekre meggyőző alaposággal válaszolt.

A bírálóbizottság javasolja Papp Sándor részére az MTA doktora cím odaítélését.